

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaoppilaiden opetus

Maahanmuuttajaoppilaalla tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia oppilaita sekä tietyn edellytyksin paluumuuttaja- ja adoptiolapsia. Maahanmuuttajaoppilaiden opetuksessa noudatetaan Joensuun normaalikoulun opetussuunnitelmaa ottaen huomioon oppilaiden äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika. Tavoitteena on tukea oppilaan kasvamista suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön jäseneksi. Samalla tuetaan oppilaan kasvua hänen oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä jäseneksi.

Maahanmuuttajaoppilaalle opetetaan suomi äidinkielenä sijasta suomi toisena kielenä, jos hänen suomen kielen taitonsa jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla ei ole äidinkielen tasoinen. Suomen kielen oppiminen on keskeisellä sijalla maahanmuuttajalasten menestymisessä opinnoissaan. Suomen kielen opetus ei rajoitu vain oppiaineen opiskeluun, vaan kaikki muukin opetus ja ympäröivä yhteiskunta tukee sitä.

Koulutuksellisen tasa-arvon ja tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi, maahanmuuttajaoppilaille järjestetään tukiopetusta hänen tarvitsemissaan aineissa.

Maahanmuuttajaoppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä oppilaan huoltajan kanssa. Oppimissuunnitelma voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan aikaisempi kouluhistoria, lähtötaso ja henkilökohtaiset oppimistavoitteet eri oppiaineissa sekä opetusjärjestelyt, kuten tukiopetuksen järjestäminen eri aineissa, suomi toisena kielenä opetus sekä muut oppilasta koskevat opetusjärjestelyt. Maahanmuuttajalapsella on oikeus omaan äidinkieleensä ja kulttuuriinsa. Oma äidinkieli on oppilaan ajattelun ja tunteen kieli ja osa oppilaan oman identiteetin muodostumista. Oman äidinkielen taitoa oppilas tarvitsee oman kulttuurinsa säilyttämiseen, vuorovaikutukseen omassa kieliyhteisössään, päivittäiseen perhe- ja ystäväpiirissä tapahtuvaan kommunikointiin sekä pidettäessä yllä yhteyksiä muualla asuvien sukulaisten ja ystävien kanssa. Koulun tulee antaa huoltajille riittävästi tietoa äidinkielen merkityksestä oppilaan kehityksessä. Maahanmuuttajalapsella on mahdollisuus opiskella äidinkieltään, jos koulussa on tuolloin vähintään neljä samaa kieltä puhuvaa oppilasta, joiden vanhemmat pyytävät kirjallisesti rehtorilta äidinkielen opetuksen järjestämistä. Oppilaat voivat olla eri vuosiluokilta. Oppilaan oman äidinkielen opetusta annetaan kaksi vuosiviikkotuntia.

Opetuksessa sekä kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta sekä oppilaiden aikaisempi oppimishistoria ja lähtömaan koulukulttuuri. Oppilaiden ja heidän huoltajiensa tietämystä kotimaansa kulttuurista, historiasta, luonnosta yms. hyödynnetään opetuksessa. Koulu toimii yhteistyössä maahanmuuttajaoppilaiden huoltajien kanssa niin, että huoltajilla on mahdollisuus tutustua suomalaiseen koulujärjestelmään ja koulukulttuuriin sekä Joensuun normaalikoulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan ja arviointiperiaatteisiin.

Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa lähtökohtana on oppilaan vähitellen kehittyvä kielitaito. Suomen kielen mahdollisia puutteita pyritään vähentämään monipuolisilla, joustavilla ja oppilaan tilanteeseen sovitetuilla arviointimenetelmillä. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta, kuten oppilaan oppimishistoria, kasvatus- ja opetusperinteet sekä oppilaan kieli- ja kulttuuritausta. Oppilas, joka ei puutteellisen kielitaidon vuoksi voi suorittaa koko vuosiluokan oppimäärää, voidaan siirtää seuraavalle

vuosiluokalle, jos oppilaan opettajat ja rehtori katsovat, että hänellä on valmiuksia selviytyä seuraavan vuosiluokan tavoitteista.

Suomen kieli arvioidaan joko suomi toisena kielenä - tai suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaan sen mukaisesti, mitä opiskeltavasta oppimäärästä on oppilaan osalta päätetty.

Päättöarvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet (puhuminen, ymmärtäminen, kirjoittaminen). Kielen osaamisen taso yhdeksännellä luokalla arvosanalle 8 on taitotasokuvausasteikon mukaan B1.1.-B1.2.

Maahanmuuttajaoppilaan todistuksessa käytetään sanallista arviointia vuosiluokilla 1-3. Vuosiluokilla 4-9 oppilasarvioinnissa käytetään numeroarvostelua, jota voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla. Puutteellisen suomen kielen taidon vuoksi oppiaineita voidaan aluksi arvioida osallistumismerkinnällä.

Maahanmuuttajien äidinkieli- oppimäärä arvostellaan numerolla päättötodistukseen, mikäli oppilas on opiskellut sitä vuosiluokkien 7-9 aikana vähintään kaksi vuosiviikkotuntia. Muussa tapauksessa se arvioidaan merkinnällä "hyväksytty". Samaa kieltä ei voida arvioida sekä vieraana kielenä että äidinkielenä. Jos oppilas on opiskellut maahanmuuttajien äidinkieli- oppimäärän mukaisesti, todistukseen merkitään, mitä kieltä hän on opiskellut.

Suomi toisena kielenä

Suomi toisena kielenä (S2)

Maahanmuuttajaoppilaalle opetetaan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sijasta suomi toisena kielenä - oppiainetta, jos hänen suomen kielen taitonsa ei ole suomea äidinkielenä puhuvan oppilaan taidon tasoinen. Suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa peruskouluaikaanaan sellaisen suomen kielen taidon, että hän pystyy toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja voi jatkaa opintojaan perusopintojen jälkeen. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa vähitellen toiminnallisen kaksikielisyyden.

Opetuksen suunnittelun lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka-aste. Jotta kielitaitoa voidaan suunnitelmallisesti kehittää, laaditaan oppilaalle oma oppimissuunnitelma, jossa otetaan huomioon eri oppiaineiden sisällöt ja peruskäsitteet. Suomea toisena kielenä voidaan opettaa kokonaan tai osittain äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä oppimäärän sijaan. Suomi toisena kielenä - oppimäärä vastaa vuosiviikkotunneiltaan suomi äidinkielenä -oppimäärän opetusta.

Tavoitteet

Oppilas oppii perusopetuksen kuluessa

- ymmärtämään normaalitempoista kasvokkaista puhetta, keskustelemaan yleisistä aihepiireistä ja saamaan hyvin selvää opettajan puheesta eri aineiden tunneilla sekä radio- ja televisio-ohjelmista, jos aihepiiri on tuttu
- selviämään käytännön puhetilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella ja tekemään puheessaan eron keskeisten puheen rekisterien välillä

- ymmärtämään eri oppiaineita sekä yleisiä aihepiirejä käsittelevää tekstiä, lukemaan itsenäisesti ja valitsemaan tarkoitukseensa sopivaa kirjallisuutta sekä kehittämään sen avulla sanastoaan ja ymmärtämystään ja löytämään kirjallisuudesta elämyksiä
- kirjoittamaan yksityisiä ja opetukseen liittyviä tekstejä ja esittämään ajatuksiaan kirjallisesti yhtenäisinä kokonaisuuksina sekä käyttämään kirjoittaessaan kirjoitetun kielen rekisteriä
- kehittämään kielellistä tietoisuuttaan ja kielentuntemustaan
- käyttämään erilaisia kielenopiskelulle tyypillisiä työtapoja, tunnistamaan omia oppimisstrategioitaan sekä tarvittaessa muuttamaan niitä tarkoituksenmukaisemmiksi
- arvioimaan kielitaitonsa kehittymistä
- kehittämään kielitaitoaan myös muiden oppiaineiden tunneilla ja luokkahuoneen ulkopuolella
- vertailemaan omaa ja suomalaista kulttuuria sekä viestimään ja toimimaan suomalaisessa kulttuurissa, ymmärtämään oman ja suomalaisen kulttuurin juuria ja arvostamaan molempia kulttuureita.

Sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit, joista oppilaan tulee pystyä kommunikoimaan

- henkilökohtainen elämä, perhe, suku, ystävät; vuoden- ja vuorokaudenajat sekä sää; koti ja asuminen; koulu fyysisenä ympäristönä, oppitunnit, koulutoverit, opettajat ja muu henkilökunta; ruokailu ja puhtaus; ihmisen keho ja vaatetus; julkiset tilat ja palvelut, kuten kauppa, liikenne ja terveydenhoito; maaseutu- ja kaupunki; luonto; vapaa-aika, kulttuuri ja urheilu, matkailu; tiedotusvälineet
- eri oppiaineiden sanasto lingvistiseltä kannalta
- juhlapäivät, kansanperinne, tapakulttuuri; leikit; suomalaiset merkkihenkilöt ja -tapahtumat; arjen perinne ja elämänmuoto.

Rakenteet ja kielitieto

- Äänteiden, rytmin, painotuksen ja intonaation tunnistaminen ja tuottaminen; kirjoitus- ja äännejärjestelmä ja niiden erityispiirteet
- kielen rakenteista keskeisimmät; sanaluokat ja niiden taivuttaminen; verbityypit ja tärkeimmät nimitystyytit; sija-, persoona- ja aikamuodot sekä modukset pääpiirteissään; lauseenjäsenten tunnistaminen; nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tunnistaminen; lausetyypit; sanojen johtamisen pääperiaatteet; välimerkit ja oikeinkirjoitus
- sana, lause, virke; sidoksisuus; erilaisten tekstilajien päätyypit
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero; puhutun kielen vaihtelu
- suomi maailman kielten joukossa.

Lukeminen ja kirjoittaminen

- Suomen kielen kirjoitusjärjestelmä, kirjain-ääne -vastaavuus, tavutus, pien- ja suuraakkoset, tyyppikirjaimet
- mekaaninen, sujuva ja ymmärtävä lukutaito; lukutaidon strategioita, kuten ennakointi, päättely ja pääasioiden etsiminen tekstistä
- kirjoittaminen erilaisiin tarkoituksiin.

Kertomusperinne, kirjallisuus, viestintäkasvatus

- Ikäkauden ja kielitaidon mukaiset sadut, lorut, kertomukset, runot, sanalaskut, kaunokirjalliset otteet ja kokonaisteokset
- keskeiset kirjailijat ja heidän teoksensa sekä Kalevala ja Suomen kirjallisuuden päävaiheet
- mediatekstit, kuvalukutaidon alkeet, elokuva ja teatteri
- kirjaston käyttö, tieto- ja viestintätekniikka, televisio, radio, lehdistö, mainonta
- tiedonhankinta erityyppisistä lähteistä

Puheviestintä ja vuorovaikutustaidot

- Puheviestinnän strategiat, kuten keskustelun aloittaminen, ylläpitäminen ja päättäminen, mielipiteen ilmaiseminen, kuulijan huomioon ottaminen; kuuntelijan palautekäyttäytyminen
- kulttuurisidonnaiset puheviestintätilanteet, kuten tervehtiminen, puhutteleminen, esittäytyminen, kiittäminen, anteeksi pyytäminen, puhelinkäyttäytyminen
- omien tunteiden, tarpeiden, tietojen ja mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen
- puuttuvan kielitaidon kompensoiminen esimerkiksi lähikäsitettä käyttämällä tai selittämällä
- neuvottelutaitojen kehittäminen ja rakentava keskusteleminen.

Kielenopiskelutaidot

- Oppikirjan ja sanakirjan käyttö, uusien sanojen ja rakenteiden käyttö omissa tuotoksissa, pari- ja pienryhmäkeskustelu puheviestinnän säännöllisenä harjoittelutapana, merkityksen päättely asiayhteydestä, suomen kielen vertaaminen omaan äidinkieleen, oman tuotoksen tarkkaileminen ja korjaaminen, oman kielitaidon arviointi.

Arviointi

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet. Päätösarvioinnissa on otettava huomioon, että oppilaan kielitaitoprofiili voi olla hyvinkin epätasainen.

Kieli

Kielen osaamisen taso luokalla 9 taitotasokuvausasteikon mukaan:

B1.1–B1.2.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja suomalaisia tapoja

- ymmärtää monikielisuuden ja monikulttuurisuuden merkityksen ja arvostaa sitä
- ymmärtää ja osaa suhteuttaa suomalaisen kulttuurin arvoja omaan arvomaailmaansa.

Opiskelutaidot

Oppilas

- on tottunut säännöllisesti käyttämään kielten opiskelulle tyypillisiä

Maahanmuuttajan äidinkieli ja venäjä

Maahanmuuttajaoppilaiden äidinkieli

Maahanmuuttajien äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Se ei ole perusopetuslain 12. §:n mukaista äidinkielen opetusta. Äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun sekä kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumista ja persoonallisuuden ehyttä kasvua. Yhdessä suomi toisena kielenä -opetuksen kanssa oppilaan oman äidinkielen opetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rakentaa pohjaa monikulttuurisuudelle ja toiminnalliselle kaksikielisuudelle.

Venäjän kieli

Venäjä äidinkielenä oppimäärä perustuu kahden viikotunnin opetukseen.

Venäjä äidinkielenä opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, kuten ryhmä- ja parityötä sekä opiskellaan itsenäisesti. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan lähtötaso sekä koulun ulkopuolinen venäjän kielen käyttö tai harrastus. Venäjän kieltä opiskellaan ryhmätöiden ja paritöiden avulla sekä itsenäisesti.

Opetuksen tavoitteena on rikkaan venäjän kielen eri ilmaisutapojen hallinta. Opetuksessa pyritään vahvistamaan oppilaan oman taustan arvostusta. Tämän vuoksi tunneilla käydään perinteisten kielitehtävien lisäksi Venäjän maantieteeseen, historiaan ja kulttuuriin liittyviä kokonaisuuksia. Tavoitteena on koota kokonaisvaltaista tietoa kielestä ja kulttuurista. Opetuksessa painotetaan myös sitä, kuinka venäjän kieltä voi käyttää Suomessa, mitä tarpeita sille on ja missä sitä voi harrastaa kodin ulkopuolella.

Oppiaine arvostellaan luokilla 4-9 suullisen ja kirjallisen näytön perustella numeroin (4-10). Peruskoulun alaluokilla (1-3) arviointi tapahtuu sanallisesti.

Alakoululaisten opetus

Alakoulun opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan kielen hallinnan tasosta ja edetään päämäärätietoisesti kohti monimuotoisempia kielenkäyttövalmiuksia. Opetuksessa pyritään painottamaan puheen aktivointia ja sen varauksetonta käyttöä. Tunneilla tutustutaan kielen lisäksi oppilaan omiin taustoihin. Tämä tapahtuu

tutustumalla Venäjään valtiona, sen kulttuuriin ja historiaan. Tunneilla opetellaan erilaisia loruja ja leikkejä, katsotaan venäläisiä ohjelmia ja kuunnellaan venäläistä musiikkia. Venäjän kieltä pyritään opiskelemaan mahdollisimman monipuolisesti. Opetuksessa keskitytään sanaston aktivointiin ja kehittämiseen, kirjoittamaan ja lukemaan oppimiseen. Oppilaan lähtötason mukaan kielen opetuksen alussa opetuskieli voi olla venäjä tai osittain suomi.

Yläkoululaisten opetus

Yläkoululaisten opetuksessa painotetaan kielitaidon kehittämisen ohella teknologiataitojen kehittymistä. Opetuksessa käytetään apuvälineinä runsaasti tietotekniikkaa, videokuvausta, äänitteiden tekemistä. Lisäksi opetuksessa käytetään eritasoisia tekstejä, opetellaan loruja, lauluja ja tutustutaan venäläiseen kirjallisuuteen. Opiskelu tapahtuu osittain itsenäisesti opettajan tukemana. Arviointi perustuu alussa suulliseen ja kirjalliseen näyttöön.

Opetuksen ensimmäisessä vaiheessa keskitytään puheen aktivointiin ja virheettömään ääntämiseen, sanaston kehittämiseen, lukemiseen ja kirjoittamiseen ja niiden oppimiseen. Ensimmäisen vaiheen tavoitteena on, että oppilas osaa ääntää selkeästi ja tarkasti sekä puheessa että ääneen luettaessa, osallistua keskusteluun, laatia loogisesti eteneviä kertomuksia, oikeinkirjoituksen, sekä käyttää erilaisia tiedonhaun lähteitä kuten sanakirjoja sekä Internetiä.

Opetuksen toisessa vaiheessa opiskelu keskittyy venäjän kielen sanaston kehittämiseen (erityisesti synonyymit, vastakohtat, lainasanat, arkaaiset sanat, monimerkityksiset sanat, neologismit ja lainasanat). Opetuksessa harjoitellaan myös sananmuodostusta. Kieliopissa painotetaan substantiiveja, adjektiiveja (ja niiden oikeinkirjoitusta) sekä verbejä. Oppilaan tarpeen mukaan voidaan keskittyä myös numeraaleihin, pronomineihin sekä partikkeleihin (prepositiot ym.). Toisen vaiheen tavoitteena on, että oppilas hallitsee oikeinkirjoituksen, osaa laatia suullisia ja kirjallisia kertomuksia omista kokemuksistaan, laatia kuvan pohjalta toiminnallisen kertomuksen, käyttää eri tiedonlähteitä sekä kirjoittaa kyrillisillä kirjaimilla. Tavoitteena on myös monipuolinen kulttuurinen ja maantieteellinen Venäjän tuntemus.

Kolmannessa vaiheessa syvennetään oppilaan tietoja ja taitoja maasta, sen kielestä ja kulttuurista. Kieliopissa painotetaan verbimuotoja, kuten partisiippi- ja gerundimuotoja sekä käydään läpi adverbejä. Opiskelussa käytetään venäläisiä kirjallisuuden klassikkoteoksia, elokuvia sekä monipuolisesti Internetin aineistoa. Oppilaat harjoittelevat mediakriittisyyttä Internetin käytössä. Tarjonnan mukaan osallistutaan kaupungin venäjänkielisiin kulttuuritapahtumiin. Jakson tavoitteena on, että oppilas osaa oikeinkirjoituksen, osallistuu aktiivisesti tapahtumien, elokuvien ja kirjallisten teosten pohdintaan, osaa laatia tekstiin loogisen rakenteen sekä käyttää monipuolisesti eri tiedonhaun lähteitä.

Neljännessä opiskeluvaiheessa teemana on lauseoppi. Käydään läpi erilaisia lausetyyppejä, kuten lauseita intonaation, lauseenjäsenten tai rakenteen mukaan. Tässä opiskeluvaiheessa keskitytään syventämään venäjän kielen taitoja, joita harjoitellaan erilaisten tekstimateriaalien avulla, kuten artikkeleiden, ilmoitusten ja mainosten tuella. Neljäs vaihe on peruskoulun viimeinen vaihe. Tavoitteena on, että tämän vaiheen jälkeen oppilas osaa käyttää suhteellisen virheettömästi kirjoitettua kieltä, käyttää oikein välimerkkejä, erottaa tyyllilajillisesti erilaisia tekstejä, käyttää eri tiedonhakumenetelmiä, tuntee Venäjän historiaa, kulttuuria ja maantiedettä.

Yläkoulussa voidaan eri vaiheiden opiskelua soveltaa oppilaan kielitason mukaan. Edellä kuvatut vaiheet eivät välttämättä noudata luokkaetenemisen mallia. Kieliopissa käydään painotetusti kullekin oppilaalle tarpeellisia asioita vanhaa kerraten ja uutta tietoa rakentaen.

Ohjaus

Maahanmuuttajaoppilaiden ohjauksessa huomioidaan oppilaan koko opintopolku nivelvaiheineen, yhteistyötä tehdään moniammatillisesti. Maahanmuuttajaoppilaille järjestetään tukea niin, että he selviytyvät opinnoistaan edellytyksiään vastaavalla tavalla. Koulu tukee oppilaiden persoonallista kasvua ja kehitystä sekä tarjoaa psykososiaalista tukea.

Maahanmuuttajaoppilaita ohjataan opintojen kuluessa opiskeluasioissa ja valinnaisainevalinnoissa, edistetään opiskelutaitojen kehittämisessä ja autetaan mahdollisissa oppimisvaikeuksissa. Lisäksi koulussa annetaan ohjausta ja neuvontaa koulutuksellisissa ja ammatinvalintaa koskevissa kysymyksissä.